



İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ
MİKROİŞLEMCİLİ SİSTEM LABORATUARI



İKİLİ TABANDA ÇOK BAYTLI ÇARPMA

Aritmetik işlemler onlu sayı sisteminde yapılabileceği gibi diğer sayı sistemleri kullanılarak da yapılabilir. Örneğin sayısal bilgisayarlar, yalnız "1" ve "0" lardan oluşan ikili sayı sistemlerini kullandığından, ancak bu sayı sisteminde verilen sayılar üzerinde aritmetik işlem yapabilirler. Hesap makinelerinde, çarpılacak sayıları kullanıcı ondalık sistemde tuşlamaktadır. Fakat makine bu sayıları uygun bir tuş tarama programıyla ikili sisteme çevirip belleğine yerleştirmektedir. Makinede bu sayılar ikili sistemde çarpıldıktan sonra sonuç yine görüntüleyicide ondalık olarak görüntülenmektedir. Söz konusu çarpma işlemi, ikili tabanda çok baytlı çarpma işlemi yapan bir paket programın koşturulması ile gerçekleştirilir. Bu program önceden makinenin ROM belleğine yerleştirilmiştir. O halde esas sorun ikili sistemde çok baytlı çarpma işlemi yapacak bir programın çalıştırılmasından ibarettir. Daha sonra da inceleneceği gibi, sayısal bilgisayarlarda yapılan ikili çarpma işlemi, el ile yapılan onlu çarpma işlemine benzer. Tek fark onlu hanelerin yerini ikili hanelerin almasıdır.

Sayısal bilgisayarlar genellikle belirli kelime uzunluklarına sahip olacak şekilde yapılabildiklerinden, çok sayıda bit ile ifade edilebilecek sayıların çarpılması için özel bir çarpma emri kullanamaz. Bunun için, çarpma işlemi gerçekleştiren uygun bir algoritmanın geliştirilmesi zorunlu olmaktadır. Örneğin 8 bitlik bir mikrobilgisayarda, registerler ve hafıza hücreleri 8 bitlik uzunluğa sahip olduğundan, bir adımda ancak 8 bitlik bilgi işlenebilir. 32 bitlik sayıları çarpabilmek için bu 8 bit uzunluğundaki registerlerden 4 adet kullanılarak 32 bitlik bir register oluşturabiliriz. Böylece uygun bir algoritma ile çok byte'lı bir çarpma işlemi gerçekleştirilebilir.

Özel çarpma emri olmayan bir sayısal bilgisayarda 8 bitlik iki sayının çarpılması aşağıdaki örnekle gösterilmiştir. Örnekte görüldüğü gibi çarpım, çarpılan sayıların iki katı uzunluktadır.

36 çarpılan
x 20 çarpan

720 çarpım

```
      00100100
    x 00010100
    -----
      00000000
     00000000
    00100100
   00000000
  00100100
 00000000
00000000
+ 00000000
-----
0000000101101000
```

İkili tabanda çarpmaya ilişkin bir algoritma aşağıda verilmiştir.

1. Çarpan ve çarpılan sayıları kaydet
2. Çarpım registerini sıfırla
3. Çarpan sayının en anlamsız bitinden başlamak üzere, bitlerini tek tek kontrol et.
 - a. Eğer kontrol edilen bit " 0 " ise çarpım registerini bir bit sağa kaydır.
 - b. Eğer kontrol edilen bit " 1 " ise çarpım registerini çarpılan sayı ile topla ve bir bit sağa kaydır.
4. Tüm bitlerin kontrolü bittiğinde, çarpım registerinin içeriği çarpımın sonucudur.

Bu işlemler daha açık bir şekilde akış diyagramında (sayfa 3) gösterilmiştir.

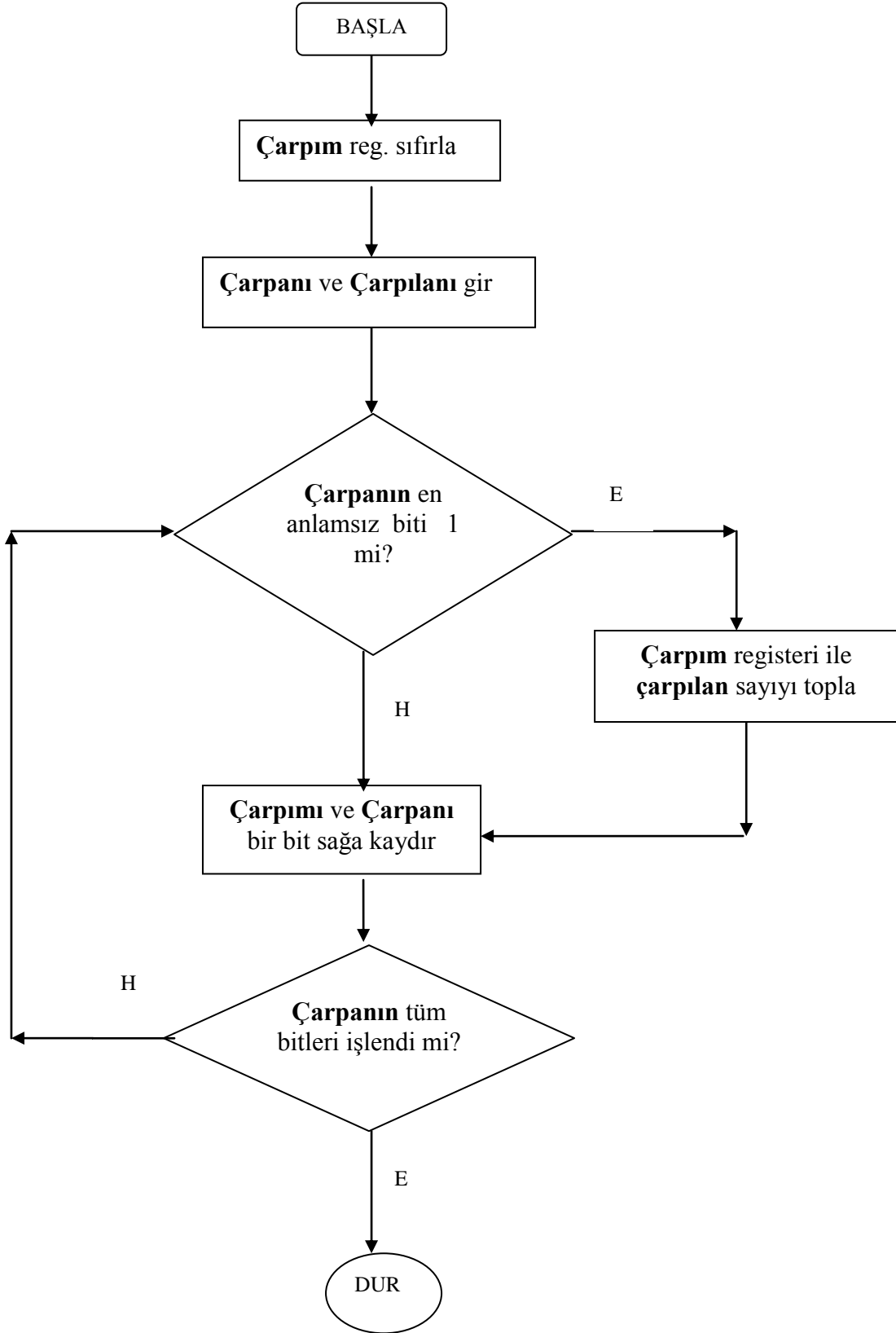
DENEYE HAZIRLIK

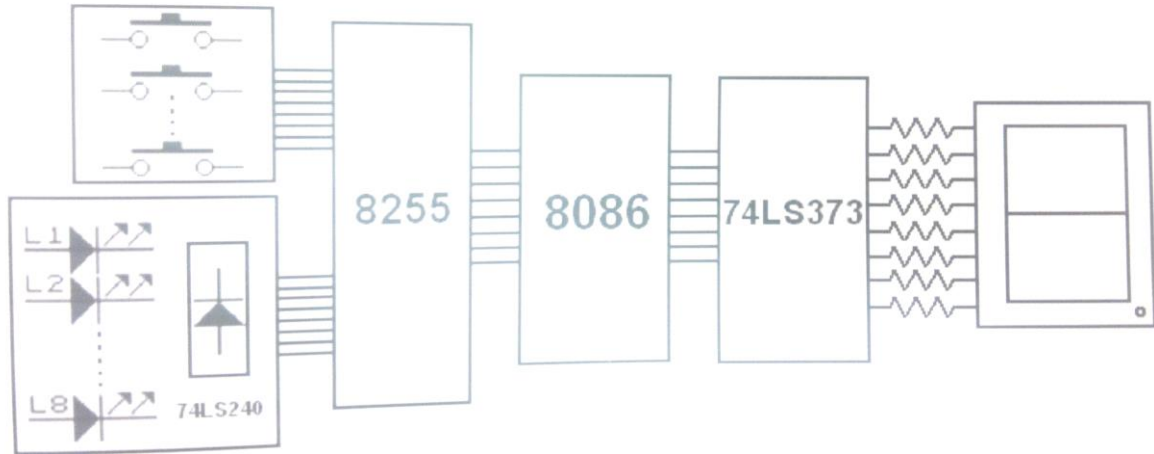
- 1- INTEL 8086 CPU sunun emir takımını kullanarak ikili tabanda 16 bitlik bir çarpma işlemi yaparken nelere dikkat edilmelidir? Araştırınız.
- 2- Çarpan bitlerin 1 veya 0 olduğu nasıl kontrol edilir? Öğreniniz.
- 3- Çarpan registerinin içeriği sağa kaydırılırken dışarı çıkan bit ne yapılır?
- 4- INTEL 8086 CPU'sunun emir takımını kullanarak 32 bitlik bir çarpma işlemi gerçekleştirecek programı assembly ve makine dilinde yazınız.

DENEYİN YAPILIŞI

- 1- Önceden hazırladığınız 16 bitlik çarpma işlemi yapan programı mikroişlemci kartına kaydederek koşturunuz ve değişik sayılarla işlemin sonucunu gözleyiniz.
- 2- 32 bitlik çarpma işlemi için aynı deneyi tekrarlayınız.

İkili tabanda çok byte'li çarpma işlemi akış diyagramı aşağıdaki gibi verilebilir.





Donanım-blok şeması

-----8086 KODU-----

;Bu program AX ve BX registerlerindeki 16 bit uzunluğundaki iki sayıyı ikili tabanda çarparak sonucu DX ve CX registerlerinde saklar. 32 bitlik sonuç, PortA ya bağlı butonlardan button0-3'e basılarak 32 bitlik bu sonucun her biri 8-bitlik PORTB deki LED lerde görüntülenir. Ayrıca 7-segmentli displaye de 32 bitlik sonucun hangi kısmının PORTB de görüntülendiğini belirtmek için 1-4 arasındaki rakamlar yansıtılır.

```
CNT3      EQU 3FD6H      ; 8255 control word port adresi
APORT3    EQU 3FD0H      ; 8255 PORTA adresi
BPORT3    EQU 3FD2H      ; 8255 PORTB adresi
FND       EQU 3FF0H      ;FND port address (7-segment Display)
```

CODE SEGMENT

```
ASSUME CS:CODE, DS:CODE
```

```
ORG 0
```

start:

```
MOV AX,0012h      ;Carpan
MOV BX,0033h      ;Carpilan
```

```
MOV DX,0000h      ;Carpim sonucunun ust 16 biti
MOV CX,0000h      ;Carpim sonucunun alt 16 biti
```

```
MOV SI,10h        ;dongu değişkeni (16 kez dönmesi için)
```

tekrar:

```
MOV DI,AX          ;DI=AX
AND DI,01h         ;DI'nın LSB biti haricindeki bitlerini sıfırla
XOR DI,01h         ;Carpan'ın en anlamsız biti lojik 1 mi?
JZ topla_kaydır    ;Evet ise Carpım sonucunu Carpılan ile topla
                   ; ve bir bit sağa kaydır
```

```
CLC
```

devam:

```
RCR DX,1          ;Capım sonucunun üst 16 bitini 1 bit sağa kaydır.
```

```
RCR CX,1          ;Capım sonucunun alt 16 bitini 1 bit sağa kaydır.
```

```
SHR AX,1          ;Carpan'ı bir bit sağa kaydır
```

```

DEC   SI           ;döngü değişkenini bir azalt
CMP   SI,0        ;döngü değişkeni sıfır mı?
JNZ   tekrar     ;Eğer sıfır değil ise aynı işlemleri tekrarla
JMP   son        ;Çarpım sonucunu göster

topla_kaydir:

ADD   DX,BX      ;DX=DX+AX
JMP   devam

son:

MOV   SI,DX      ;DX teki bilgiyi SI registerine yedekle. DX, I/O erişiminde kullanılacak.

MOV   SP,2000H   ;stack pointerın başlangıç adresini 2000h olarak belirle
MOV   AX,CS      ; DS=CS
MOV   DS,AX      ;Data Segment=Code Segment

; < Set 8255 control word register>
MOV   DX,CNT3    ;8255 control portunu aktif eder
MOV   AL,90H     ;8255 control word registerine yazılacak veri
OUT   DX,AL      ; 90h verisini 8255 control portuna gönderir
; 8255 mode0, portA=Input, portB ve portC=Output

dongu:

MOV   BX,SI      ;SI da yedeklenmiş olan bilgiyi BX'e geri yükle
MOV   DX,APORT3  ;PORTA nun adresini DX registerine yükle
IN    AL,DX      ;PORTA daki buton bilgisini AL'ye yükle
NOT   AL        ; Buton bilgisini low dan high'a çevir

CMP   AL,08H     ; 4. butona basıldı mı?
JNZ   J1        ; Hayır ise J1'e dallan
MOV   AL,BH      ; AL=BH , 32 bitlik çarpım sonucunun ilk 8 bitini AL'ye yükle
MOV   AH, 04     ;7 segment display verisi
JMP   yazdir

J1:

CMP   AL,04H     ; 3. butona basıldı mı?
JNZ   J2        ; Hayır ise J2'e dallan
MOV   AL,BL      ;AL=BL , 32 bitlik çarpım sonucunun ikinci 8 bitini AL'ye yükle
MOV   AH, 03     ;7 segment display verisi
JMP   yazdir

J2:

CMP   AL,02H     ; 2. butona basıldı mı?
JNZ   J3        ; Hayır ise J3'e dallan
MOV   AL,CH      ;AL=CH , 32 bitlik çarpım sonucunun üçüncü 8 bitini AL'ye yükle
MOV   AH, 02     ;7 segment display verisi
JMP   yazdir

J3:

MOV   AL,CL      ;AL=CL , 32 bitlik çarpım sonucunun dördüncü 8 bitini AL'ye yükle
MOV   AH, 01     ;7 segment display verisi

yazdir:

```

```

MOV DX,BPORT3      ;DX'e BPORT3 ün adresini yükle
OUT DX,AL          ;sonucu porta gönder

MOV BX,OFFSET FONT ; Lookup tablosunun başlangıç adresini BX'e yükle
MOV AL,AH          ;AH daki veri AL'ye kopyalanır
XLATB              ; AL nin içindeki veriyi BX ile adreslenen LookUp
                  ; tablosundaki veri ile değiştir
MOV DX,FND         ;7-Segmentli displayi aktif eder
OUT DX,AL          ; AL deki veriyi 7-segmentli displaye gönder

JMP dongu

```

```

FONT      ;      Dgfedcba
          DB  11000000B ;0
          DB  11111001B ;1
          DB  10100100B ;2
          DB  10110000B ;3
          DB  10011001B ;4
          DB  10010010B ;5
          DB  10000010B ;6
          DB  11011000B ;7
          DB  10000000B ;8
          DB  10011000B ;9

```

```

CODE ENDS
      END START

```